

altă parte. Se nu răpiți acestu profitu casei române.

Cum se vede noi am premisă religiozitatea, modestia și căsnicia femeii înaintea cultivării ei prin studii, pentru că acestea sunt neapăratu necesarii fetițelor române pre când cultivarea în studiu nu e de tot neapărată lipsă. Cultivarea cu științe mai înalte, se dicem, cunoșcerea limbelor patriei, istoria patriei și universală, matematica și științele naturale într'atât sunt de lipsă fetițelor, ca se aibă și ele despre lume cunoștințe mai lățite; ca să se scie afla între omenii din societatea mai înaltă. Deosebitu susținem necesitatea cultivării din acelu motivu, că o sută până la două sute fete se cultivă în institute străine și se tâmăeză simțulu lor cu streinisme. Astfelu prin cultivarea fetițelor ele nu câștigă cele ale vieții, cum câștigă junii cu acestă cultură.

Deci nu e de totu neapăratu de lipsă fetițelor. Susținem ca necesarie cultivarea fetițelor dară nu cu științele ce se predau în clasele medii. Căta cultură în științe a de lipsă fetele române ne spune puterea materiale și împrejurările în care se află romanii din Transilvania și Ungaria. Acestia posedu numai clasa de josu, căci nu știu dacă preoții și dascălii nostri formează clasa mijlocie; iară pre câți-va avocați și funcționari nu-i mai pomenim.

Pentru clasa de josu căutați la toate națiunile culte ce cultură se dă fetițelor? Nu aflăm nicăiri, că se dă o cultură superioară, ci ele se cultivă cu mijloce de ași putea câștiga necesitățile vieții mai ușor.

Pentru o cultură superioară ne mai lămuresce o altă întrebare, adecă: Pentru cine cultivă Românii fetele lor? Negreșit că săteanulu, plugariulu pentru plugari, atunci acestora le este destul să scie a ceti, și scrie și a sci cele ale economiei. Notăm aci, că trebuiesc fetele plugarilor se aibă noțiuni de grădinăritu pentru legumi și pome.

Pentru cine cultivă preoții dascăli și notarii fetele lor? Negreșit că tot pentru astfelu de persoane, cari se devie preoți, dascăli, și notari, căci câte o excepțiune nu o putem lua de măsură. Și acestor fete le este destul se aibă cunoștințele din clasele normale, fie și cetățenesci. Toate aceste fete a de tot acea ocupațiune, economică, ca și cele de plugariu, deosebirea este că se vor învârti între persoane mai alese din clasa mijlocie și vor avea necesitate de o cuhnă, de o gătire a bucatelor mai alasă, de vestminte mai alese, cum se scie a da celor mai de josu o povăț. Va se dică necesitatea cere se fie cu ceva mai pricopsite de cât fetele de plugariu, numai în formă dară nu și în ocupațiunile casnice.

Mai putem să ne întrebăm. Pentru cine cul-

tivă funcționarii, avocații, protopopii fetele lor, căci omeni de bani, proprietari mari, comercianți avuți, boeri nu avem? Fetele acestor funcționari, avocați și protopopi, cari nu pot avea un venit anual mai mare dela o mie fl. până la două mii fl. O astfelu de putere materială nu înlesnesce ca se cultivi fetele a fi cum se dice: „dame de salon“; ca se aibă cunoștințe din toate specialitățile; ca se fi cetit pe cutare și cutare scriitoru până și pe Voltair, Renan. Din contra acea putere materială și împrejurările sociale prindă ca fete se fie crescută casnică și economică și se aibă nisce cunoștințe elementari.

Deci dară și pentru aceste fete științele ce se predau într'o școlă cetățenescă — cum o numesce legea — sunt de ajuns.

Dacă dorim se avem fetele, care se fie femei române bune, casnice și economice, atunci, repet încă odată: se nu le depărtăm de familie.

Altă întrebare mai ponderoasă avem adecă: Când e vorba de cultivarea fetițelor atunci cum se fie fetele omenilor săraci din clasa mijlocie spre exemplu copilele remase orfane după un funcționaru care a muritu, după un preot, avocat, cari anevoe se pot căsători? Este a ne întreba ce mijloce le dăm acestora ca se și pot câștiga pâinea de toate zilele?

Și la acestă întrebare ne orientăm după fetele cetățenilor. Ele devenind orfane pot câștiga cu mușca la economia câmpului și nu sunt de plânsu.

Cele din clasa mijlocie însă n'au învățatu ori s'au desvătătu de acea muncă; lor le este preste puțină a săpa și a secera etc.

S'a dis prin jurnale se formămă învățatoru. Unde? Și dacă ar fi, vai de ele, că ce vor face ele cu o sută, două sute fl. de cari se plângu în vătătorii că nu pot trăi? Deci trebuie se le dăm mijloce din clasa mijlocie spre ași putea câștiga hrana de lipsă adecă: știința de a fi o croitoră, o legătoare de cărți, de a măestri flanelu ori cari din meseriile mai ușore.

În fine mijlocele pentru cultivare este se avem în vedere și cele pentru traiulu vieții. Că se tractează de cultivarea fetițelor române astfelu rezultatulu este: împlinirea chemării femeie; îndatinarea la muncă; înduplecarea la punere și casnică.

Sistemulu papal.

[Continuare și fine.]

IV.

Papismulu și infalibilitatea se Sinodulu vaticaniculu și urmările lui.

Infalibilitatea papei se deduce din idea că elu culminează episcopatul, elu ca locuitorulu Christosu reprezintă biserica și când vorbesce

oficiu său *ex cathedra*, tot deuna trebuie să se cunoscă și vorbescă adevărul.

Principiul infalibilității, care se bazează pe decretalele pseudoisidorice, n'a fost recunoscut nici când de toți sinodele totdeauna au pretins, ca hotărârile lor să fie superioare papei. Singuri partizanii cei mai rezoluți declară: că infalibilitatea se reduce numai la învețatură, nu la cunoștința pozitivă. De presinte infalibilitatea personală a papei este inaugurată deja ca dogmă. (Vezi mai jos).

Întregul spirit ultramontan se concentrează în învețătura despre infalibilitatea personală a papei, și pentru aceea, trebuie să constătam, că ideea infalibilității este aproape așa de veche, ca și pretenziunea bisericii romane.

Ideea aceasta a fost cu totul necunoscută bisericii vechi grecești; la neconținutele ei opoziții contra absolutismului Romei și la pretensiunea ei ca biserică de origine apostolică și nisuița pentru conservarea tradițiunii apostolice, ideea infalibilității n'ar fi fost absolut neaccesibilă. Dar în biserică romană această idee petrece toate fazele dezvoltării sistemului papal. Ea este deja formulată în cele mai sus espuse idei ale lui Ciprian despre biserică romană și însemnătatea ei centrală pentru toți credincioșii. Deja în periodul lui Tertullianu (160-240) și Ciprianu (200-258) făcând eppii romani ca *Summi Pontifices* pretensiunea, respinsă de ambii acesti ss. părinți, — de a forma suprema instanță în cauzele credinței, și după unu secol mai apoi, ca toate că episcopul romanu Liberius (352-366) a scris [341] o formulă seminariană, — Ieronim, [331] potu să scrie papei Damasus (366-384): *Non enim Roma, suntque sarea pământului; la vor re-are soroale dreptății; — carele nu se află în arha lui Noe, se cufundă, când vinu valurile. Dacă tu (Damasus) îndinești, atunci s'ar putea înveța o credință nouă, diferită de cea niceană: noi dreptcredincioșii vom mărturisi atunci în cuvinte egale ca arianii.* Iară Augustin [nasc. 354] a strigat Pelagianilor: *Roma locuta, causa finita est,* de și după cum Hase (Polemik) preanimerită adaugă, cauza aceasta defel nu s'a finit. Dar ideea fundamentală, a fi suprema decizătoare și regresitoare (a nu cădea în erore) autoritate a creștinătății, a susținut-o și dezvoltat-o papismul, pre lângă toate exemplele flagrante de vacilațiuni dogmatice, fără caracteru, a unui Vigilant (537-55) în certele escate în secl. VI. din învețaturile eretice alui Teodoru din Mopsuesta, Teoret din Cyr și Iba din Edessa [învețături nestorianice], și pre lângă totă eresia dogmatică a unui Honoriu (625-38), carele pentru învețaturile sale monothetice a fost anatemitat sinodul VI. ecum. [682], o anatema, carea și Leo II., episcopul romanu (682) a aprobat-o; și acestu faptu nu se poate șterge din istoria pre lângă toate ulterioarele maestrii și talmăcirii iesuitice. (de Baronius, Bellarmin și de impertinenta Civiltă cattolica: Honoriu numai pentru aceea a fost condamnat, căci nu s'a opus cu destulă energie eresiei.)¹⁾

Ca sistemul dogmaticu se află infalibilitatea romană mai întâi la Pseudoisidorus, de și aci ca și la Gregore VII. nu e desfășurată sau motivată. În sistemele scolastice a introdusu-o Toma de Aquino (nasc. 1226, cel mai mare dintre toți scolastici);

sedusă prin sentinții pretinse a unor sinode și părinți grecești, cu deosebire a acelor doi Cirili din Ierusalim și Alexandria, pe cari Urban IV. i le-au prezentat ca autentice, cari sentinții însă au fost numai ficțiuni de ale dominicanilor în favoarea primatului și infalibilității tronului papal. (Gieseler, Kirchengeschichte II. p. 166 s. m., Bonn 1848.)

Obiectu de controversă a fost infalibilitatea în a doua jumătate a evului mediu, în periodul sinodelor și în decursul secl. XV. cu cerbicia — de și nu până la extremitate [infalibilitatea și pentru persoana papei] — apărută de curialității Augustin Triumphus în secl. XIV., Ioan de Torquemada (+ 1468) în al XV., Cajetan la începutul secl. XVI.; combătută de episcopaliști, până după reformatiune; când iesuiții deveniră anteluptătorii dogmei. Ei fură aceia, cari în Encyclica și Syllabus¹⁾ a lui Pius IX. din 8 Dec. 1864 provocară triumful provisoriu al dogmei și fractura totală a papismului cu toate ideile și instituțiunile statelor moderne și a științei moderne. Iar ultimul sinod pretins ecumenic — despre care urmăm să tractăm — aduse concludusul final.

Prin bulla „Aeterni Patris Unigenitus Filius” d. d. 29. Iunie 1868 urmă convocarea solenă a unui sinod ecumenic pe 8. Decembrie 1869.

Că era înțesit încă din început la o surprindere, arată împrejurarea, că adevăratul scop al adunării — a planurilor iesuite-curialistice referitoare la potestatea cea mai nerestrinsă a papei în lume creștină, — se ascundea, ba se și dementa. Starea politică-bisericăseă părea a fi foarte favorabilă intențiunii.

A se afla sinodul convocat în formă veche-bisericăseă, ar fi fost direct în contra scopului, care trebuia să se ajungă prin acestu sinod. Era numai consecventu, că Curia dela început a privit și tractat această adunare de prelați catholici numai ca o dispozițiune și instituțiune papală. Sinodul i s'a obtrudat o pregătită ordine a lucrărilor, proiectele erau de mai înainte făcute, hotărârile erau particularmente înainte de ori ce pertractări stabilite. Nimic nu împedea pe cei interesați, căci aula sinodului era fără acustică; tipografiile stăteau sub privigherea poliției. În urmarea acestora eppilor li-au fost imposibilu ași comunica părerile lor între sine și a le supune aceste esaminării circumspecte a colegilor lor.

În 10 Maiu 1870 se prezentă Congregațiunii generale așa numita *Constitutio de ecclesia Christi* în 4 capitule; cele dintâi 3 capitule tractându despre primatul papei, în sensul lui Pseudoisidorus, Inocentie III. Ală patrulea capitu despre infalibilitatea papei.

Proiectulu ca papa în prima ședință a sinodului să se proclameze prin aclamațiune de „Vice-Dzeu” pre pământu, cădu.

Pertractările, s'au început în 13 Maiu. După lungi debateri sub arșița căldurei din Iuliu, și după ce abdiseră 40 de oratori însinuați la cuvântu, se procesă în 13 Iuliu la votarea provisoră. 451 votară cu da (placet); 62 cu *placet juxta modum* [da, sub rezervarea amandamentelor în cap. 4]; 38 non placet; 70 se abținură.

1) Uno manifestu, care cuprinde în sine toate învețaturile condamnate de papa.

1) Hase, Polemik p. 163.

Minoritatea, care au votat cu nu, prin o deputație de 6 episcopi, în frunte cu primatele Ungariei, făcu încă odată încercarea, a apela la inima papei, pentru de a încungia vr'o desbinare a bisericeii; dar Manning, archieppul din Westminster și Senestrey, eppul din Regensburg, capacitară pre papa altcum, și așa minoritatea — opoziții — încă înainte de 18 Iuliu părăsi Roma, sub pretextul rebelului franco-german, eruptă pre atunci, care îi reclăma în diecesele lor, în realitate însă părăsiră ei Roma, pentrucă „nu le permitea pietatea fascistă și venerațiunea, ea în o cauză, care interesă așa de aproape pre papa, se voteze publice și în fața s. părinte cu Nu.” Și așa papa potu luni în 18 Iuliu 1870 cu restul sinodului (538 au votat cu placet și numai 2 cu nu; Riccio din Cajazzo și Fitz-Gerald din Little-Rock) a nimici instituțiunile apostolice a bisericeii și a se declara pre sine de episcop universal și decretale sale, încâtă acele se referă la credință și morală, „ex sese, non autem ex consensu ecclesiae” a le declara de infalibile.

O tempestate se întinsă asupra Vaticanului. Se făcu întunerec așa de mare în biserică s. Petru, încâtă trebui să se țină papei o lumină înainte, pentru ea se potă anunța constituțiunea dogmatică, care ca *divinitus revelatum dogma*, a fost așa formulată: „*Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, id est, cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit per assistentiam, ipsi in b. Petro promissam, ea infalibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam . . . instructam esse voluit; ideoque ejusmodi Romani Pontificis definitiones esse ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae, irreformabiles. Si quis autem huic Nostrae definitioni contradicere, quod deus avertat, praesumpserit, anathema sit.*” Au fostă acăsta necondiționată infalibilitate personală a papei fără totă ecnivicitatea ¹⁾.

Cu dogma acăsta biserică catholică și papismul întră în o nouă epocă, și se nașce întrebarea în creștinătatea catolică că, voește ea a fi sclavă sub o instituțiune a aroganței nebune, care, în totală contradicere cu scriptura, cu istoria bisericeii și cu cele mai notorice fapte istorice, țintește numai de a preda biserică lăntuită Curiei romane și ordinului iesuiților și a face din ea un loc de înădușire intelectuală și ipocrisiă neconștiințioasă?

Curiaștii se măguliră cu speranța, că creștinătatea catholică va primi acăstă act violent cu acea apathia, ca și Sillabusul și Encyclica din 8 Dec 1864; dar curându trebuiră se cunoscă cel mai mare pericol pentru sustarea autocrației papale.

Sub protestul contra decretelor vaticane se organizează în internul bisericeii catholice o mișcare, carea se numește „*mișcarea reformatoinală catholică*” — eră membrii ei se numesc „*vechii catholici*.” Prezențele acăstei mișcări se vedă încă dinainte de 18 Iuliu 1870.

La teologii catholici din Germania, contactul cu teologii protestanți a fost nu fără efect. Ei se devotară lucrărilor istorico-critice. Acăsta nu era de felul în sensul unui papism, care pretinde a fi infalibil. Se începu o persecuțiune sistematică contra învățătorilor catholici germani, cari avău cutesanță

de a lucra după conștiință. Schmid și Lutterbeck se redicară din catedra lor teologică dela universitatea din Gieszen (1851); se deletură Deppisch și Schwab dela facultatea teologică din Würzburg (1852); Hirscher fu declarat de eretic etc. etc.; se interzisă prelegerile dogmaticului Baltzer (1860). Tineretul avea numai din gura iesuiților se audă adăvărata învățătură catholică. Aceste persecuțiuni iesuitice avură urmarea, că spiritele opoziționale se consolidară atunci, când iesuiții cu neprecauțiune anunțară scopul viitorului sinod și când începură a simpatiza cu opozițiunea și un număr considerabil de episcopi germani, cari prin o pastorală dată din Fulda (6 Sep. 1869) către catholicii germani, prin un memorandum secret adresat papei contra dogmaticei infalibilități papale și prin ținuta lor în sinod, sancționară mișcările opoziționale dreptă țipet a conștiinței catholice.

În acelu sens lucrară și epii Austriei.

Opozițiunea literară culmina în articolele din Augsb. Allg. Ztg.: „Das Concil und die Civilität, care (articlu) mai apoi se amplifică în broșura „Der Papst und das Concil“, von Janus” (Leipzig 1869).

Minorității opoziționale eșite din sinod le succedă „Epistolele romane din sinod în Augsb. Allg. Ztg., care publică nu numai pertractările și propunerile tendențioase a sinodului, ci și intrigile romane cu scopul de a viola spiritele și conștiințele. Cu conducători ai acăstei opozițiuni literare sta nestorul teologilor germani, canonicul Döllinger. Acăstă împrejurare fu salutată cu bucurie din partea catholiceilor fără principii ultramontane prin declarări publice contra infalibilității, precum și contra regulamentului agendelor sinodului și contra însemnătății lor teologice.”

După 18 Iuliu 1870 episcopii eșiră din opozițiune și începură a persecuta, ba chiar a blăstăma, pre acela, cari convingerile lor religioase nu voesou a-le acomoda împrejurărilor de față; în locul lor însă veni în flux un alt element cu caracter mai ferm.

La finele lui Iuliu 1870, — 50 de profesori catholici dela universitatea din München emanară o declarațiune contra îndetorii dogmatice a învățaturii noii papale; unindu-se cu ei și majoritatea profesorilor cath. dela celelalte universități germane. Prin adresa laicilor din Königswinter d. d. 14 Aug. 1870 crescă cercul învățătorilor opoziționali; ea (adresa) primi în diecesele rinice-vestfalice multe și importante subscrieri. 32 de teologi catholici și canoniști din Germania, între cari Döllinger, Friedrich, Reinken, Schulte, Mihelis, Reusch, Knood, Langen, Baltzer, Elvenich, Lutterbeck etc. subscrieră un protest la Nürnberg [27 Aug. 1870).

Cu toate acăstea opoziția bisericească sistă activitatea sa; căci rebelul franco-german absorbi teresul poporului german, cu excepțiunea episcopilor lor sei, cari într'aceea lucrău neobosiți pentru trumful Romei asupra științei și conștiinței germane și cari cu pozitivitate anunțau, a realiza dogma infalibilității cu ori ce mijloce. Preoțiimea parochială preste totu, lasă episcopatul se dispună și guvernede după plac; chiar și cei mai mulți membri ai facultății teologice, temându-se de vexațiuni, se acomodară în grabă cerutei „supunerii”. Unii firesce resie-

¹⁾ Se vede că Curia Romană se afla cu mintile de totă slăbite, și nu pre luminate de spiritul sântu, căci acăstă dogmă absurdă, acăstă proclamare proastă, este o declarațiune formală de rebelu, față cu mîntea sântoasă!!

¹⁾ Pseudonymul lui Döllinger și Dr. J. Huber.

²⁾ Vezi Allg. Ztg. 21 Ian. și 9 Mart. 1870.

ară; între acestia era și Döllinger și Fridrich. In-
tercarea, ca prin amenințări se-l intimideze, avu re-
sultatul contrariu, căci Döllinger prin răspunsul
său către Archiepiscopul din München — Freising
d. 28 Mart. 1871, sciu se descepte conștiința catolice,
și a atrage privirile la iminentul pericol, ce
se desvoltă în sinul bisericii catholice.

Începutul real al așa numetei mișcări vechi
catholice își are data 10 Aprile 1871.

În această zi se întruniră 400 catolici dreptcre-
dențosi în sala muzeului din München și dederă es-
presiune convingerii lor despre pericolositatea noiei
mișcări și despre necesitatea de a combate aceea
și o adresă către regimul statului. — Un comi-
tetă autorisat de adunarea aceasta, se însărcină cu
conducerea acestei mișcări, care după scurtă timp,
amara cete de aderinți în Germania, Austria și Sveția.

Fiindcă membri acestei mișcări nu erau aple-
cați a bdiice de drepturile lor catolice, era epis-
copii ultramontanii nu le concedea aceasta, — se des-
voltă în grabă o situațiune politică — bisericească,
carei chestiuni de controverse pretindem conferațiuni
și asociațiuni. Spre scopul acesta se ținu o adunare
la Rusali 1871 sub conducerea lui Döllinger. — Re-
zultatul fu așa numita „Declarațiunea dela Rusali”
(Klagsterklärung) și convocarea unui congres al
vechiu-catholicilor la München pe finele lui Septembrie.

În acest congres (20—22 Sept.) la care au
fost delegați: Germania, Austria și Sveția, s'a
publicat declarațiunea dela Rusali astfel: „Noi
condemnăm la vechia credință catholică, așa precum ea este
scrisă în scriptură și tradițiune. Condemnăm ori-ce de-
partire de credință, al cărui cuprins n'a fost credința în-
tru biserica dela Christos până astăzi, mai vortos de
din 18 Iulie 1870 . . . Noi aderăm la vechia
tradițiune a bisericii. Noi condemnăm sacrilegiul, care
la comisi față de drepturile episcopilor, făcân-
du-le pre sine episcopii universală și pre episcopii vasa-
li; noi respectăm pentru lumea laică catholică, cleru,
și pentru teologia științifică dreptul argumentării
și interpretării la statorirea regulilor credinței. În spiri-
tul bisericii vechi și cu ajutoriul științei teologice și ca-
re vom stărui a delatura defectele și abuzurile încui-
te în biserică. Vom stărui mai departe pentru cultivarea
clerului evlavios, morală, cultă și patriotică — cu o
înțelegere, care-lă scutește de eventualele violenți ierarhice.
Sperăm în fine, ca pe calea reformelor începute a
noi și a culturii creștine progresând, se ajungem la
ună a bisericii creștine parțiale.” — Cu privire la
înțelegerea sufletescă congresul decretă înlocuirea limbii
germane prin limba țerei; elu (congresul) decretă delatu-
rea competențelor stolare și abuzurile la absoluțiune;
condemnăm acelu metodă de predicare și învățatură,
în locu se înaintede pacea confesională, numai o con-
fesiune etc. . . Cu privire la comune dice congresul:
„Comunele numai atunci pot să se desvolteze cu
siguranță și pot să se consolideze, dacă se sciu
soutul unui episcop; dreptu ce se decretă ale-
gere a unui episcop și pentru efectuarea acesta așa
ca una unei comisiuni. — Acestă comisiune convocă
la 3 Iunie 1873 pre toți preoții vechi-catholici
la număr) și delegați comunelor și rennionilor
catholice în Germania, cari uniți în spiritul
vechiu străvechiu — creștinu, desvoltară relațiunea
de episcop și popor, și în ziua procsimă alăasă de
vechiu episcop vechi catholicu al Germaniei, pre-
sătorul Dr. H. I. Reinkens.

Pre lângă episcopu este aședat unu sinod, ce
se ține în fiecare an odată, o reprezentanță sinodală
permanentă; ambele instituțiuni sunt compuse din
cleric și laici. Episcopul și reprezentanții se alegu
prin sinod; parochii și capelanii prin comune, cari
sunt reprezentate parte prin antistia biserice,
parte prin adunarea comunel.

Până când există spiritul germanu, catholicii
nu credu în dogma nouă, ci ei luptă necontentit da-
pă reformării bisericești. Ei sunt convinsi că în bi-
serica catholică dispăre adevărul și drepta credință
totu mai multu; căci dogma nouă prin minciuna ei
trebuie se producă erăși minciună.

Mișcarea vechi-catholică, de și condusă de băr-
bați ca Döllinger, Huber, Fridrich, Michaelis s. a. nu
și-a potută consolida pozițiunea față de colosul ro-
manu. Până acum, lavedă ea cam lamentabilă, și se
pare că un conservatismu falsu a sferelor guvernă-
tore, o cochetărie curteasă cu deosebire în sferele
principeselor, un indiferentism religiosu a popo-
rului, o ignoranță a clasei așa numită cultă, voacă
a amana lupta, până când pericurile clerului iesuitu
și a dogmei noue se estindă preste toate referințele
sociale și de stat, — atunci însă lupta va deveni cu
multu mai deficilă — dar: „Was Händen bauten, kön-
nen Hände stürzen“ (Schiller).

B. B. Horandescianulă.

Cuvântare

pentru duminica a XVII-a după Rosali.

Dedicată Ilustrății Sale Prea Sântitului Domn Ioan Popănu,
Episcopul Caransebeșului.

„În zilele acele intrase Iesu în Iazurile Tirului
și ale Sidonului“ (Mat. XV. 21.)

Glasul St. Evanghelie de astăzi este glasul,
ce ne chiamă la împlinirea unor datorințe de căpe-
tenie a noastre. De aceea vin Iub. A. se vi atragă
atențiunea asupra întreg conținutului ei. Pre scurtu
St. Evanghelie cuprinde în sine următoarele: O cana-
niană rogă pre Dlu Cristos se-i vindece o fată îndră-
cită. Dlu i respinge cererea cu toate că S. S. Apostoli
întrevin în favorul ei. Însă deusa prin rogățiune
și credință neclătită totuși scie ajunge la scopu.

Întru adevăr unu micu momentu din viața Dlu
acesta! Și încă îmbrăcatu în cuvinte nemăestrite. Dar
bogat de învățaturi folositoare și mântuitoare pre cari
fiă care creștinu trebuie se le cunoască și să le pună
în lucrare, căci își va putea elupta o pusețiune ono-
rifică în societatea omenescă, ér în ceriuri recunos-
cință vecnică.

Folosindu-me de ocașiunea, ce mi-o imbie St.
Evangeliă, astăzi me voi abate dela modul îndati-
natu de a vi vorbi. Nu voi lua adeca de obiectu a
cuvântării mele numai o virtute seă numai unu pă-
catu, ce vi voi esplica întreaga Evangeliă, ca se cu-
noșteți suma tuturor învățăturilor, ce se cuprindă
întrênsa. Fi-ți deci cu bagare de sémă!

1. „Intra în Iesu în părțile Tirului și ale Sida-
nului.“ Tirul și Sidonul erau Iub. A. două cetăți
lângă marea mediterană în spre pusă de Iudea, re-
numite pentru comerțul ce-lu purtau atât cu apu-
sul, cât și cu resăritul și așa de tari încât nici
poternicul rege Nabuhodonosor din Babilon nu a
putut se le cucerescă (Ezech. XXIX. 18. 20.) Ade-
vărata podobă a lor înse a fost poporul lor des-
tept! Poporul acesta numit de St. Scriptură ca-

naniană, eră de istoria feniciană era bine deprinsă în artă și în toate măestrile. Fenicianii erau industriași și comercianți prin excelență. Ei se fie inventat niaga și literile. Ei pregăteau metalele, făceau pânzări diferite și le colorau. Purpură loră era renumită și căutată pretutindenea. Navigațiunea nesmintită că densă o au perfecționată, în vreme ce corăbiile loră de comerț percurgeau întregă marea mediterană până la Ispania, ba străbăteau și strimătorea delă Gibraltar și se suiau până la marea nordică. Este învederat deci că au fost niște oameni activi, neobosiți, întreprinzători, isteți. Când cercetăm în gândul nostru veacurile de multă trecute, ochii spiritului nostru se opresc cu plăcere la acestu popor diligent, carele prin lucrare neîntreruptă și-a știut elupta o pusețiune onorifică între poporele antice. Când întorcem înse gândul nostru delă trecut la presente, delă poporul fenician la poporul nostru român, bucuria ni se turbură numai decât. Satele și orașele noastre sunt mai totă într'o stare deplorabilă, dovedind eclatant că într'o stare deplorabilă se află și locuitorii loră. Ore ce se fie cauza la acesta? Causa este lipsa de lumină, lipsa de știință, lipsa de carte cu urmările ei funeste cu ignoranța și trândăvia.

Iubiților! St. Evangeliă de ađi amintindă de cetățile Tir și Sidon ne îndemnă învederat, se fim și noi ca locuitorii loră sirguitori, neobosiți, întreprinzători, iubitori de înaintare și desteți. Iar așa vom putea fi numai atunci, dacă vom îmbrățișa cu căldură cartea și școla și dacă pre învățătorii il vom întâmpina cu totă stima cuvenită și il vom sprijini întru ajungerea mărețului seú scopu care constă în aceea: a lumina mințea copiilor vostri prin științe și în inimile loră a sădi virtuți cereșci. Faceți deci așa Iub. frați! căci etă ce ne învață St. Scriptură: *"Plăcăt inima ta la învățătură și urechile tale la cuvintele științei"* [proverb. XXIII. 12.] Iară Dlă ne demândă apriat: *"grijiți se nu ve cuprindă întunerecul, căci celu ce âmbliă întru întunerecu nu știe unde merge. Pând când aveți lumină, credeți în lumină, ca se fiți fiș ai luminei"* (Ioan XII. 35. 36.)

2. *"Și tată o muere cananiandă dintre acele hotără egândă a strigat, cătră elă dicend: Miluesce-me domne fiulă lui David! fia mea reu se îndrăcesce! Nenocită femeie! Numai o fiă avea și și aceea eșită din fire lipsită de mințe, haluită, îndrăcită. Cine cunoșce inima de mamă, acela își pôte face o via închipuire despre dorerea nesfârșită a acestei mueri! Inse haru Domnului! a plecat pre calea cea singură bună și mântuitoare pre calea cătră Dlă Cristosu. Aici va afla de sigură mântuire, însănătoșare pentru fia ei, căci șcim din esperința de tôte țilele, că cine âmbliă pre acestă cale nu se amăgesce în veci! Dară Iub. A! faci ore și mamele din tîmpulu nostru așa? Alegu și dîsele calea cea bună, cea sigură ca se-și vindece copilele loră de defectele sufletesci și trupesci? Nu totdeuna și nu tôte. Din contră vedem unele mame ale tîmpulu nostru că se șilescu din respoteri, ca ficele loră se esceleze, se fie plăcute, atrăgătoare, frumoșe. Și neștiind în ce consiste frumosulă, pun tôte pre exterioru. De jos până sus, delă opincă până la cele mai înalte clase ale societății unele mame numai atunci se simt fericite, dacă potă încerca fetele loră cu podobe scumpe. Intru acestă culmineză dorirea loră cea mai ferbinte. De aci inse isvoresce aceea aparință, cum se-și dicu curiosă, seú întristătoare? că nu mai observi deosebire între*

fetele de țeran și meseriașu, nu între aceste și între cele de diregatoriu și boeriu, nu între cele serace și bogate. Tôte sunt asemenea. Tôte vor se fie cât mai bogat îmbracate! Unde nu mai merge pre cale oștă, unde mijlăcele părinților nu mai ajungu spre cumpărarea îmbrăcămintelor frumoșe, fine, scumpe acolo — ajută și păcatul! *"Chitele și farmece fata te bu se aibă"* dice mama și asta escusă totu. Astăzi unele mame de ađi pun mai multă fugirire pre trupă decât pre sufletu, mai multu pre obitele decât pre podobele spiritului și a inimei. Și nesocotite ce sunt nici nu observă, că prin acestă subsapă buna stare familiară, plantază sēmēnța sumeției și a rîvnirei în inimile nevinovate ale fetelor loră facend din aceste inimi o pörtă deschisă, prin carea cu înlesnire întru ciurma corupțiunei și depravării, ciună, ce în cură pustiesce întreaga societate!

Mamelor! nu spălați numai partea cea din afară blidului! căci facend așa ce altă faceți din fetele vöstre decât numai nișce morminte spoite, ce din lăuntru sunt pline de putređiune. Nu albitulu, nu rumenitulă, nu dorulu după chitele sădiți, în inimile fetelor vöstre, ci frica lui Dđeu, iubirea de lucră căsnicia, blăndețele și celelalte virtuți. Precum cananiana a alergat după Dlă nostru Isusu Cristosu, așa faceți pre fetele vöstre se urmeze lui cu engatulu și cu inima, căci numai aci la elă bunulu mântuitoriu vor înveța dîsele cari chitele lișce cuvini și vor afla că podoba loră *"se nu fie cea din afară împletituri perulu, a înfășurături aurulu seú a îmbrăcăminteii hainelor, ci omulu celă ascunetă alu inimii adăc podoba dăului celu blăndu și linu"* (I. Petru III. 3. 4.)

3. *"Iară elă nu a răspuns ei cuvint."* Nu trebuie să cugetați Iub. A. că Dlă Cristosu pentru această răspunsu muerii cananiene, pentru că doră nu a voită se-și vindece fata. Nu nici de căt! Scopulu Dlă era cu totulă altulu: voia adecă se afle credința cananienei. Și cumcă acestă e așa ni dovedesce ve 28 din ș. Evangeliă de ađi, unde Mânt. își exprima convingerea despre credința dîseii: *"O muere! este credința ta! fie ție pre cum voiesci."* De aci inse învătăm noi Iub. A. se nu înecăm a înalta rugăciuni nostre cătră Părintele îndurătoriloră știind bine că *"ochii lui sunt asupra celor drepți și urechile lui ascultă strigarea loră"* (psalm 34. 15). Și când rugăciunile noastre nu s'ar împlini de grabă, se nu slăbim din tîmp sele, și se le înnoim cu căldură și mai mare, luând esemplu pre cananiana, carea chiar respinsă nu se spăimēntată, ci a remasă statornică în rugăciune a veđută realizandu-se dorirea ei. Așa se face și noi: se ne rugăm cu statorniciă și credință, că acestă este calea, pre carea se pot dobândi tôte lucrurile tôte bnetățile cereșci și pămēntesci. *"ce vești vrea în rugăciune, credend, vești primi"* (Mat. 22.) ne asigură Dlă.

4. *Slobodi-o pre ea că strigă în urma noastră* cuvintele aceste vedem Iub. A. apriat și pozitivă ce o ocupă sântii. Ei sunt adecă solitori rogători omeniloră cătră Dđeu. Cumcă este așa ni dovedesce scriptura în nenumărate locuri. Abraam se rogă pentru locuitorii din Sodoma și Gomora și Dđeu primește rugăciunea lui. *"Rogu-te Domne! nu te mania dacă mă vorbi încă numai astădată, pôte să se afle acolo orașele acele numai deșce drepți!"* Și Dlă i dice: *"Nu voți strică pentru cel deșce"* (I Moisi XVII. 32). Așa în tabera din Refidim se rogă pentru poporulă însetat și Dlă i răspunde dicend: *"Treci înaintea populu și ia cu tine toiagulă cu carele ai lovită ma"*

Pe termenul alegerii, care se defige pe ziua de 16 Octomvre st. v., pe când cei ce voiesc a compete la acest post sunt avitați a-și substerne suplicele lor instruite cu documintele necesarii Dlui administratoru protopres. Iosif Pința p. u. Hollod în Gyanta. Cheșa la 4 Septemvre 1883.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: Iosif Pința, adm. protop.

Concurs pentru ocuparea postului de suplinte învățătoresc pre lângă neputinciosul învățătoriu Ignatie Mihailoviciu din Sașca-română, protopresbiteratul Bisericii-albe, comit. Caraș Severin amăsurată părintescei Ordinățiunii Consist. dto. Sept. 1883 Nr. 463. Școl. se esorie concursu cu terminu până în 30 Octomvre 1883 st. v. în care ziua va fi și alegerea.

Emolumintele și salariul învățătoresc: a) bani gata 300 fl. v. a. b) Șese orgii de lemn pentru învățătoriu. 48 fl. c) Patru orgii lemne pentru școlă 32 fl. d) Paușali pentru scripturistica 8 fl. e) Spesele conferinționale 10 fl. f) Pentru curățirea școlii 6 fl. g) două jugere pământ arătoriu, o grădină întravilană de 600 □ estravilană iarăși de 600 □ și cuarțir liberă — din care salarū are a-se bucura neputinciosul învățătoriu numai de 100 fl. pe fie-care anū, — iară celalaltu rămâne tot alegândului suplinte învățătoresc.

Doritorii de a ocupa acest post de suplinte învățătoresc sunt avisați ași trimitte recurses lorū bine instruate conform stat. org. și regulamentului pentru învățatori Oficiului protopresbiteralū din Jamcelū multū până în 25 Oct. 1883. st. v.

Sașca-rom. 29 Sept. 1883.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu: Iosif Popoviciu, protop. tract.

Se publică concursu pentru parochia gr. or. de-venită vacantă din comuna Sintea. Emolumintele încopiate cu acesta parochia sunt: în bani gata din spesele cultului 130 fl. v. a. una sesiune pământu estravilanū din 36 jugere de calitate bună, și pășune pentru 20 vite seu rebonificare pentru acela 30 fl. v. a.

Doritorii de a căștiga acesta stațiune au ași substerne recurses sale adresate cătră comitetul parochialū la M. On. Domnū Petru Chirilescu, în Kétegyháza mai târziū până în 2 Octomvre st. v. a. c. când se va ține și alegerea.

Sintea, la 25 Augustū 1883.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: Petru Chirilescu, protopop.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învățătoresc din comuna Mișca, comitatul Aradului, inspectoratul Sepreușului prin acesta se deschide concursu cu terminu de alegere pe 9 Octomvre st. v. a. c. pe lângă următorul salarū:

1) În bani gata 160 fl. v. a. 2) 10 cubule de grău și 6 cubule de cucuruș. 3) 50 de măgi de fenu, rescumpărate de comună în bani gata. 4) 13 jugere de pământu parte arătoriu parte fenațu. 5) Pascu de 3 jugere. 6) Quartirū cu 2 chilii și cămară și unū întravilanū de 800 □. 7) 12. orgii de lemn, din care are să se încăldască și școlă. 8) Accidențila dela mortulū mare 50 cr., dela micū 30 cr., dela maslu 40 cr., 9) Diurne pentru conferințe. 10) 12 fl.

pentru curățitulū și încălditulū școlii peste anū. 11) Spesele de scripturistica le va împlini epitropulū școlarū.

Doritorii de a fi aleși se-și adreseze recurses rile, provădate cu documintele necesarii în înțelesul „Statutului organicū” „a normativelorū de învățamentū” și „a decisiului sinodalū din a. c. Nr. 80 avându testimoniū de cualificațiune cu calculū distinsū, testimoniū din limba magiară, precum și cu atestate de portarea lor morală, — comitetului parochialū din Mișca, și se le trimită până în 6 Octomvre subscrisului inspectorū școlarū în Sepreuș (Seprös). Cele intrate mai târziū nu se vorū lua în considerațiune.

Recurinții se pottescū a participa barem odată până la alegere, la servițulū Dăscū în fața looulū pentru a-și arăta desteritatea în cantū și tipicū.

Mișca 8 Sept. st. v. 1883.

Comitetul parochial.

Acest concurs se aprobă Mihailū Sturza, inspect. școl.

Prin acesta se deschide concursu pentru ocuparea postului de învățătoriu la clasa II. a școlii confesionale gr. ori române din Racasdia, protopresbiteratul Bisericii-albe cu terminulū de 16 Octomvre 1883, în care și se va ține și actulū alegerii.

Emolumintele sunt: a) Salariulū 300 fl. b) Cortelū liberū în edificiulū școlii, până la finirea clădirei, carea se va întempla în decursulū anului 1884, însă va primi bani de cortelū 24 fl. c) 24 metri cubici lemne de arsū c. II a 2 fl. 50. cr. 60 fl. din care are a-se încăldi și școlă; d) paușali pentru conferințele învățătorescū 12 fl. e) paușali pentru scripturistica 10 fl.

Doritorii de a ocupa acest postū au a produce următoarele: 1. Estrasū de botezū cumcă sunt Român gr. or. 2. Testimoniū cumcă au absolvatū pedagogia într'unū institutū din Metropolia noastră. 3. Testimoniū de cualificațiune, și 4. Cumcă au cunoscință de limba magiară spre a putea propune în școlă cât prescripțiunea leges țerii. Recurentii sunt potțiți a-se presenta vre-o Duminecă ori sərbătore în S. biserică spre a-areta desteritatea în cantū și tipicū.

Recurses astfelū instruate au a se adresa comitetului parochialū la adresa Rev. D. Iosif Popoviciu protopresbiterulū Bisericii-albe în Jam.

Racasdia 11 Septemvre 1883.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu Dlū protop. tractualū.

Edictū.

Maria Pantiașu din Valea-mare protopresbiteratul Pesteșului Cottulū Bihar carea de 12 ani și-au pdsitū pe legiuitulū seu bărbatū Mihailū Barzu totdeauna cu necredință, — fără a-se sci ubicațiunea ei prin acesta se citeză ca în terminu de unū anū și ziua să se prezente naintea subsemnatului școlarū protopresbiteralū, ca forū matrimonialū de prima instanță, căci la din contra și în absența ei se va pds tracta și decide procesulū intentatū contra ei.

Datū din ședința scaunului protopresbiteralū al Pesteșului ca forū matrimonialū de I-a instanță, dată în Alesdū la 2 Iuniū, 1883.

Teodorū Filipi adm. prescū ca presc.